

SIMON KUNNAN VAPAA-AIKATOIMEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA vuosille 2009 - 2013

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	2
2. VAPAA-AIKATOIMEA OHJAAVIA LAKEJA	3
2.1 Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)	4
2.2 Kuntalain (17.3.1995/365)	4
2.3 Liikuntalain (18.12.1998/1054)	5
2.4 Nuorisolain (27.1.2006/72)	5
2.5 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 728/1992	5
2.6 Raittiuslaki 828/1982.	6
2.7 Lääninhallituslain, 10.1.1997/22 ja pykälien 2 ja 4 muuttaminen (15.4.2000)	6
3. NYKYTILA	6
3.1 Vapaa-aikatoimen henkilöstö	6
3.2 Liikuntatapahtumia ja -paikkoja	6
3.2.1 Liikuntapaikat Simon kunnan alueella:	7
3.2.2 Muita liikuntamahdollisuuksia	8
3.3 Nuoriso, tilat ja tapahtumia	9
3.3.1 Nuoriso	9
3.3.2 Nuorisotilat	9
3.3.3 Nuorten kuulemisjärjestelmä	10
3.4 Kulttuuri	10
3.4.1 Simolaisia kulttuurikohteita	11
3.5 Nuorten Työpaja	11
3.6 Raittiustyö	12
4. TUTKIMUS - KYSELY	12
4.1 SWOT-analyysi	13
4.2 Nuorten vastauksia	14
4.3 Aikuisväestön vastauksia	15
4.4 Yhteydenotot - aloitteet	17
5. KEHITTÄMISEHDOTUKSIA SEKTOREITTAIN	18
5.1 Liikuntasektorin painopistealueet	18
5.2 Nuorisotoiminnan painopistealueet	19
5.3 Kulttuuri	19
5.4 Raittiustyö	20
5.5 Yleisiä tavoitteita	20
5.6 Kehittämistoimenpiteitä	21
6. VAPAA-AIKATOIMEN STRATEGIA 2009 – 2013	24
7. TOIMINNAN ARVIOINTI JA UUELLEEN SUUNTAAMINEN	25
8. YHTEENVETO	25
<i>Liite 1</i>	27
<i>Liite 2</i>	29
<i>Liite 3</i>	31

1. JOHDANTO

Simon kunnanhallitus päätti vuoden 2008 lopussa, että vapaa-aikatoimelle on tarkoituksenmukaista laatia oma kehittämissuunnitelma vuosille 2009 – 2013. Laatiminen käynnistettiin joulukuussa toimikunnan valinnalla. Toimikuntaan kuuluivat vapaa-ajanlautakunnan puheenjohtaja, vapaa-aikasihteeri, seurakunnan nuoriso-ohjaaja, kuraattori/sosiaalityöntekijä, rehtori/koulutoimenjohtaja, nuorisoneuvoston puheenjohtaja, edustajat urheiluseuroista (Simon Kiri ry ja Simon Työvään Urheilijat ry.), kouluterveydenhoitaja, 4H-yhdistyksen edustaja, projektisihteeri, oppisopimuksella oleva opiskelija ja kulttuurin edustaja.

Toimikunnan tehtävänä oli laatia yhdessä kehittämissuunnitelma, jota varten tehtiin kyselyt valtuutetuille, Simon koulun yläasteelle/lukioon sekä järjestöille ja toimikunnan jäsenille. Osa on tehnyt ns. SWOT tehtävän (alan vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat). Kaikilla kuntalaisilla on ollut mahdollisuus osallistua kehittämistyöhön antamalla palautetta joko LaNutti - sivuilla tai suoraan henkilökunnalle. Kehittämissuunnitelman valmistelusta on tiedotettu joka talouteen jaetuissa lehdissä (Lounais-Lappi 30.3.- 09 ja Simolainen 1.4.- 09) ja Simon Kirin lehdessä -kevät 2009. Vastauksista on pyritty löytämään kehittämisideoita vapaa-ajantoimintaan.

Vapaa-aikatoimen kehittämisstrategia vuosille 2009 - 2013 on tarkoitus olla valmis toukokuun 2009 loppuun mennessä. Vapaa-aikalautakunnan hyväksymisen jälkeen kehittämissuunnitelma esitellään Simon kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle.

Kehittämistyön valmistelussa noudatettiin valittuja toimintasuunnitelmia, joita ovat:

Simon kunnan toimintasuunnitelma;

Simon kunnan toiminta- ajatuksena on kehittää Simosta taloudellisesti ja tehokkaasti tuotetuin laadukkain palveluin, viihtyisän asumisen ja vireän yrittämisen maaseutukunta.

Vapaa-aikatoimen toimintasuunnitelma - pitää sisällään kolme pääsektoria ja raittiustyön:

- 1. Liikunta:** hyvinvointia liikunnasta – liikuntaa kaikille. Yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistäminen, luomalla liikunnallisesti aktiivisen elämäntavan mahdollistavia kuntalaisten odotuksia ja tarpeita vastaavia liikuntapalveluja.
- 2. Nuoriso:** tavoitteena on tuottaa elämänsisältöä ja elämänhallintaa, jolla turvataan kunnan tulevaisuus ja jatkuvuus. Rakentaa kunnan tulevaisuutta kiinnittämällä nuoret kotikuntaan vapaa-aikapalvelujen ja elinmahdollisuuksien kautta.
- 3. Kulttuuri:** vapaa-aikatoimi tukee kuntalaisten henkisiä harrastuksia ja tarjoaa monipuolisia kulttuuritapahtumia simolaisille. Kotiseutuhistoriallisesti vaalitaan kulttuurimiljöötä ja rakennusperinnettä sekä ylläpidetään museotoimintaa.
- 4. Raittiustyö:** ennalta ehkäisevää toimintaa.

Vapaa-aikatoimea ja kehittämisstrategiaa ohjaavat lisäksi Suomen lait, joita ovat Perustuslaki, Kuntalaki, Liikuntalaki, Nuorisolaki, Kulttuurilaki, Raittiuslaki ja näiden lisäksi Lääninhallituslaki.

2. VAPAA-AIKATOIMEA OHJAAVIA LAKEJA

Kuntalaisten terveys, työkyky ja viihtyvyys ovat keskeisiä kunnan menestystekijöitä. Sairauksien ennaltaehkäisy, syrjäytyneen nuoren tukeminen ja kuntalaisten elämänlaadun ja -hallinnan parantaminen on aina halvempaa ja järkevämpää kuin seurauksien hoito. Liikunnan vaikutus työkykyyn, terveyteen ja kansantautien ehkäisyyn tunnetaan laajasti.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy on myös keskeisesti mukana kunnallisessa nuorisotyössä. Ennaltaehkäisyn merkitys korostuu entisestään kunnassa ikärakenteen muuttuessa yhä vanhemmaksi. Liikunnan terveys- ja

talousvaikutuksiin liittyvät tutkimustulokset sekä julkinen keskustelu nuorten alkoholin ja huumeiden käytöstä on vaikuttanut myös lainsäädännön kehittämiseen Suomessa. Lainsäätäjät eli eduskunta on pohtinut liikunnan ja nuorisotyön merkitystä sääteessään toimialoja koskevia lakeja. Liikunta- ja nuorisolaki antavat varsin hyvän pohjan toiminnan kehittämiseksi. Terveyttä edistävä liikunta ja hyvinvointipolitiikka korostuvat liikuntalaissa. Nuorisolaki painottaa nuorten elinolojen parantamista.

2.1 Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)

- edellyttää julkisen vallan turvaavan perusoikeudet. Lainsäätäjän tehtävänä on tietysti täsmentää tätä yleisellä tasolla ilmaistua perusoikeutta sekä asian sisällön että laajuuden suhteen. Kunnan eri tehtäväalueiden tavoite- ja puitelaeissa, kuten esimerkiksi liikuntalaissa, määritellään liikuntatoiminnan yleiset tavoitteet. Palveluiden järjestämistapa ja hallinnon organisointi on yleensä jätetty kunnan itsensä päätettäväksi. Liikunnan ja nuorisotyön edellytykset ovat siis osa kansalaisille Suomen perustuslaissa säädetyistä sivistyksellisistä perusoikeuksista.

2.2 Kuntalain (17.3.1995/365)

- ensimmäisen pykälän mukaan "Kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan."
- Tutkimusten mukaan liikunta on selkeästi yhteydessä ihmisten työkykyyn, terveyteen ja sitä kautta myös koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Monet suomalaisten kansantaudit kytkeytyvät tutkimusten mukaan tavalla tai toisella liikunnan puutteeseen. Liikunta ja nuorisotyö ovat hyvinvointipolitiikan välineitä ja niillä on merkittävä rooli kuntalaisten työkyvyn ja terveyden ylläpidossa. Nuorten elinoloja kehittämällä, huolehtimalla kuntalaisten hyvinvoinnista ja viihtyvyydestä sekä vaikuttamalla kuntien palvelurakenteeseen voidaan muuttohalukkuutta hillitä.

2.3 Liikuntalain (18.12.1998/1054)

tarkoituksena on muun muassa "edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan alueella." Liikuntalain arvopohjassa on keskeistä yhteiskunnan hyvinvointipolitiikan tukeminen liikunnan avulla. Tavoitteena on selkeästi liikuntaharrastuksen laajentaminen myös uusiin ja liikunnallisesti passiivisiin väestöryhmiin. Liikuntalain perusteluissa todetaan, että oikeus liikuntaan on nähtävä osana kansalaisten peruspalveluja. Liikuntatoiminnan edistämisen rinnalle on nyt liikuntalaissa nostettu liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset.

- Liikuntalaki antaa kunnille myös selkeän toimintavelvoitteen eli liikunnan yleisen edistämisvelvoitteen: "Kunnan tulee luoda edellytyksiä kuntalaisten liikunnalle kehittämällä paikallista ja alueellista yhteistyötä sekä terveyttä edistävää liikuntaa, tukemalla kansalaistoimintaa, tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä järjestämällä liikuntaa ottaen huomioon myös erityisryhmät." Liikuntalain kokonaisuudistus toi mukanaan myös uuden yhteistyövelvoitteen: "Vastuu liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta on paikallistasolla kunnilla." Liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle on valtion ja kuntien lakisääteinen tehtävä. Kunnille myönnettävä valtionosuus tulee käyttää juuri tähän liikunnan edistämistehtävään.

2.4 Nuorisolain (27.1.2006/72)

- tarkoituksena on "tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen."
- Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten elinolopolitiikan onnistunut hoito vaatii laajaa verkostoitumista eri viranomaisten ja kansalaistoiminnan kanssa. Jo yhden syrjäytyneen nuoren elinkaaren kustannukset yhteiskunnalle nousevat helposti miljoonaan euroon. Siksi tulee kiinnittää huomiota perusnuorisotyön voimavarojen säilyttämiseen paikallistasolla.

2.5 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 728/1992

- jonka mukaan kunnan tehtävänä on edistää, tukea ja järjestää kulttuuritoimintaa kunnassa ja kuntalaisille mahdollisuuksia taiteen perusopetukseen sekä harrastusta tukevaan opetukseen taiteen eri aloilla. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa taiteen harjoittamista ja harrastamista, taidepalvelusten tarjontaa ja käyttöä, kotiseututyötä sekä paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja edistämistä.

2.6 Raittiuslaki 828/1982.

- Raittiustyölain mukaan kunnissa tulee olla toimielin, joka vastaa raittiustyön toimeenpanosta, edistämisestä sekä alkoholiolojen seuraamisesta. Toimielimen on tehtävä yhteistyötä erityisesti sosiaali-, terveys-, ja sivistystoimen kanssa. Raittiustyöasetus täsmentää, että yhteistyötä on tehtävä myös yhteisöjen kanssa. Raittiustyölaki velvoittaa kuntia seuraamaan alkoholiolojen kehittymistä

2.7 Lääninhallituslain, 10.1.1997/22 ja pykälien 2 ja 4 muuttaminen (15.4.2000)

- tehtävänä on mm toimialansa asianomaisten ministeriöiden ohjauksessa peruspalvelujen alueellinen arviointi. Liikunta ja nuorisotoimeen kuuluvat palvelut kuuluvat ehdotetussa säännöksessä tarkoitettuihin peruspalveluihin. Peruspalvelut pääasiassa koskevat suurta määrää ihmisiä ja vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja joiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia

3. NYKYTILA

3.1 Vapaa-aikatoimen henkilöstö

Simon kunnassa vapaa-aikasihteeri ja toimistos sihteeri hoitavat liikunta-, nuorisotoimi- ja kulttuuri- sekä raittiusasiat. Vapaa-aikatoimen kautta järjestetään nuorten kesätyö- ja harjoittelupaikkoja ja palkataan henkilö kesäajaksi Simon kunnan Pahnilan museoon. Tällä hetkellä työssä on oppisopimusopiskelija ja Aseman kuntosalilla tuntipalkkainen ohjaaja. Ylikärpässä ja Asemalla on sählykerhon vetäjä sekä kaksi työllistämisvaroin palkattua iltapäiväkerhon ohjaajaa Maksniemen ja Aseman iltapäiväkehoissa. Toinen iltapäiväkerhon ohjaajista toimii Asemakylän nuorisotiloilla ohjaajana kaksi kertaa viikossa.

3.2 Liikuntatapahtumia ja -paikkoja

Liikuntatoimi tukee kuntalaisten liikuntaharrastuksia järjestämällä erilaisia liikuntatapahtumia (mm. Simossa Sivakoiden merilatuhiihto) ja kuntokampanjoita (Kunnossa Kaiken Ikää - KKI, TYKY). Painopistealueina ovat lasten ja nuorten

liikuntakasvatus. Kansanhihtotapahtuma järjestetään 1-6 luokkien oppilaille ja yhteinen lasketteluretki nuorille seurakunnan kanssa. Lisäksi vapaa-aikatoimen palkkaama lukiolainen ohjaa sählykerhoja kerran viikossa Ylikärpässä ja Asemakylällä.

Kuntosalitoimintaa Asemakylällä ohjaa vapaa-aikatoimen kautta palkattu ohjaaja (10 h/vko).

3.2.1 Liikuntapaikat Simon kunnan alueella:

Urheilukentät: Simon Asemakylä, Maksniemi ja Parpalan Maneesi

Kaukalot: Simon Asemakylä, Maksniemi ja Ylikärpän koulu

Hiihtolatuja on Simojoen ja meren rannalla sekä yhdyslatu Simon Asemalta Malininkankaalle.

Valaistut kuntoradat: Malininkangas, Alaniemi, Ylikärppä, Maksniemi ja Palokangas.

Luistelualueet: Simon ja Maksniemen koulujen pihakentät sekä Simoniemen, Alaniemen, Viantien ja Hamarin koulujen pihakentät.

Kuntosalitoiminta: Simon Asemakylän vanha paloasema ja punttisali Maksniemen vanhimman koulun tiloissa.

Simon koulujen liikuntatilat (Asemakylällä 2kpl sekä Maksniemessä ja Ylikärpässä) ovat käyttöasteella mitaten hyvin käytössä. Koulujen salivuoroista päättää ko.koulun johtaja.

3.2.2 Muita liikuntamahdollisuuksia

Martimoaavan luontopolut (Metsähallitus), Simonkylän luontopolku ja Kalliosaaren kulttuuripolku, Simojoen melontareitti, Simon vene- ja kalasatamat, vapaa-ajan kalastusmahdollisuudet, uimapaikat, ampumarata Maliinissa ja Palokankaalla (ampumahiihto ja -juoksu), Simon monipuolinen luonto kokonaisuudessaan (kunto- ja hyötyliikuntamahdollisuudet), rakennetut kevyen liikenteen väylät ja vähäliikenteiset sivutiet. Simon kunnan moottorikelkkailureitti johtolinjalla Ii:n rajalta Simon Asemakylän kautta Keminmaan rajalle. Kelkkailu-uria on Martimoaavan pohjoispuolelta sekä Tervolaan että Ranualla (Metsähallituksen urat). Haukiputaalta on merkitty merelle moottorikelkkailuun sopiva reitti Simoniemen kautta Kemiin.

Kunnan vapaa-aikatoimen lisäksi eri urheiluseurat, järjestöt ja Kivalojen seutuopisto tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia harrastaa hiihtoa, pesäpalloa, kaukalopalloa, jalkapalloa, salibandyä, ampumahiihtoa, lentopalloa, kuntoliikuntaa ja yleisurheilua, budolajeja. Kuntalaisten omaehtoinen kuntoilu on suosittua ympäri vuoden (kävely, pyöräily, hiihto).

Malinin toimintakeskuksen tiloja käyttävät eri järjestöt ja Simon Asemakentän huoltorakennuksen tiloja liikuntaseurat, järjestöt ja koululaiset. Simon kunnan vanhojen koulujen liikuntasalien käyttö on mahdollista Vianttiellä, Simoniemessä ja Alaniemellä. Maksniemeen on suunnitteilla huoltorakennus puretun vanhan Seurantalon tilalle. Metsäpirtti, Simon Pirtti ja Ylikärpän Yrityksen sivukylien talot tarjoavat mahdollisuuksia vaikka tanssin harrastamiseen samoin Simoniemen Työväentalo.

Liikuntaseurojen ja – järjestöjen toimintaa tuetaan liikuntatoimen vuosiavustuksilla.

3.3 Nuoriso, tilat ja tapahtumia

3.3.1 Nuoriso

Nuorisoa ovat nykyisen nuorisolain mukaisesti alle 29 - vuotiaat lapset ja nuoret. Simossa oli 31.12.2007 alle 29-vuotiaita 1105 henkeä, joista 13 - 17 vuoden ikäisiä 241 kpl (kunnan nuorisotilojen ikäraja = yläasteikäiset). Tilastoissa näkyy selvä nuorten poismuutto 18 vuotta täyttäneiden jälkeen – määrän väheneminen jopa noin 30 henkeä vuosittain. Koko väestön määrä oli 3588 ja nyt maaliskuun 2009 ennakoitu määrä on 3535 henkilöä. (Lapin Liiton tilastot)

3.3.2 Nuorisotilat

Nuorisotilat ovat avoinna nykyisin kaksi kertaa viikossa sekä Asemakylällä että Maksniemessä. Nuorisotiloille nuoret tulevat pelaamaan yhdessä eri pelejä sekä viettämään aikaa toisten nuorten seurassa. Maksniemen nuorisotiloilla oppisopimusopiskelija ohjaa toimintaa ja Aseman nuorisotiloilla toiminta on työllistetyin varassa pääsääntöisesti (iltapäiväkerho-ohjaaja). Aseman nuorisotilassa järjestetään disco kaksi kertaa vuodessa ja molemmissa nuorisotiloissa järjestetään yökahvilatoimintaa. Muita nuorisotapahtumia ovat DBTS – bänditapahtuma sekä päiväleirit 1-6 luokan oppilaille. Maksniemen ja Ylikärpän kesäleirit järjestetään yhdessä Nuorten työpajahenkilöstön kanssa. Asemakylällä päiväleiri 1 – 6 luokan oppilaille pidetään yhdessä 4H- yhdistyksen kanssa.

Nuorisotyöhön kuuluu lisäksi ehkäisevä päihdetyö ja lasten/nuorten liikennekasvatus yhdessä muiden hallintokuntien kanssa.

Merkittävää nuorisotyötä tekevät vapaa-aikatoimen ja koulujen lisäksi urheiluseurat (Siki, STU, FC Inter Simo), Simon VPK, Mannerheimin

lastensuojeluliitto, Kivalojen seutuopisto, Simon Seurakunta, 4H-yhdistys ja Dancing Fools.

3.3.3 Nuorten kuulemisjärjestelmä

Nuorten kuulemisjärjestelmää toteutetaan nuorisoneuvoston kautta. Nuorisoneuvosto on kunnanvaltuuston alainen toimielin, joka toimii kaksi vuotta kerrallaan. Kunnanhallitus on valinnut vapaa-aikasihteerin yhdyshenkilöksi. Vapaa-aikasihteerin on mukana kerran kuukaudessa kokoontuvissa nuorisoneuvoston kokouksissa. Kuulemisjärjestelmään liittyvät palvelut nuorille ovat internetissä LaNutin ja Aloitekanavan sivustot. LaNutin sivuille pääsee linkin kautta ja siellä on ajankohtaista ja perusteellisesti nuorisotyöstä kertovaa monipuolista materiaalia. Aloitekanavan Simon kunnan sivuilla nuoret voivat tehdä aloitteita uusista asioista tai asioista, joihin haluavat muutoksia/parannuksia.

Nuorisotyötä tekeviä järjestöjä tuetaan nuorisotoimen vuosiavustuksilla.

3.4 Kulttuuri

Vapaa-aikatoimi järjestää konsertteja, teatteriesityksiä ja pitäjäjuhlia ja tukee yhteisöjen ja yksityisten taideharrastuksia ja matkailun kehittämistä. Vapaa-aikatoimen ylläpitämään museotoimintaan kuuluvat Pahnilan museo Simonkylällä ja kotiseutumuseo Simoniemessä. Niihin ohjataan koululaisia tutustumaan kotiseutuhistoriaan. Paikallisia järjestöjä ja seuroja tuetaan kulttuuritoimen vuosiavustuksilla.

Vapaa-aikatoimi on mukana järjestämässä vuosittaista Nousulohimarkkinatapahtumaa. Tapahtuma sijoittuu kesäkauden alkuun Simon kunnan Kesätorille.

Muita kulttuuritapahtumia ovat koko perheen Rantailta Simoniemen kalasatamassa heinäkuussa ja kaksipäiväiset Nahkiaismarkkinat syyskuussa.

3.4.1 Simolaisia kulttuurikohteita

Simolaisia kulttuurikohteita ovat Museotie Simonkylällä ja Kirkkotie vanhoine rakennuksineen, Wanha Pappila, Simon Kirkko, Simojoki- ja Viantiejokivarren vanhat rakennukset. Vanhoja koulurakennuksia on Simonkylällä (yksityinen), Simoniemessä, Viantiellä, Pömiössä (metsästysseura) ja Maksniemessä.

Simolaisia kulttuurimaisemia ja kulttuurikohteita löytyy tarkemmin internetistä www.simo.fi ja sieltä kohdasta kulttuuri.

Kulttuurin tuottamisedellytyksiä tarjoaa erikoisesti Kivalojen Seutuopiston kurssit, joita on runsaasti asiakkaiden tarpeeseen. Kulttuurintuottamiskohteita ovat Simon Virastotalon kellaritilat, koulujen tilat ja uutena Wanhan Pappilan Areena, jossa on pidetty teatteriesityksiä. Koulujen saleissa ja Nuorisoseurojen tiloissa on esitetty näytelmiä, musiikkia jne.

3.5 Nuorten Työpaja

Simossa on vuodesta 1996 lähtien toiminut nuorten työpaja ”Puutimperit ” osana kunnan työllistämispalvelua. Päätyömuotona ovat puualan työt mutta nuoria tuetaan myös muille aloille vuotuisten kehittämissuunnitelmien mukaan. Työpajan toimintaperiaatteita ovat:

- Annetaan nuorille kokemusta työelämästä
- Helpotetaan pääsyä työmarkkinoille
- Kannustetaan jatkokoulutukseen
- Tehdään yhdessä henkilökohtainen suunnitelma
- Syrjäytymisen ehkäisy
- Perinteisten käsityötaitojen ylläpitäminen ja kehittäminen
- Autetaan oman elämän suunnittelussa

Työpajajakso on yleensä 6kk ja työpajalle työllistytään työvoimatoimiston kautta. Nuoren tullessa työpajalle töihin hänelle tehdään henkilökohtainen suunnitelma työpajajaksolle niin, että siitä on mahdollisimman paljon hyötyä nuoren

työpajajakson jälkeen. Työpaja aktivoi oma-aloitteisuuteen työmarkkinoille sekä koulutukseen hakeutumisessa.

Työpajalla toimii tällä hetkellä vakituinen ohjaaja ja Opetusministeriön myöntämällä hankerahoituksella palkattu työpajan ohjaaja/kehittäjä sekä 4-6 työllisyysvaroin palkattua henkilöä. Työpajalla voi suorittaa työharjoittelua tai toimia kuntouttavassa työtoiminnassa.

Työpaja järjestää erilaisia kursseja ja koulutusta pajalaisille, kuten tulityökursseja ja tietokoneiden peruskäyttöä. Tavoitteena on ollut kädentaitojen kehittäminen ja ylläpitäminen. Puualan lisäksi toimintaa on laajennettu kehittämissuunnitelman mukaan asiakaspalveluun, myyntityöhön ja matkailuneuvontaan.

Lisätietoa vapaa-aikatoimesta Simon kunnan internet www.simo.fi sivuilta kohdista liikunta ja ulkoilu, nuoriso tai kulttuuri.

3.6 Raittiustyö

Raittiustyö on pääasiallisesti yhteistyötä kouluterveyden hoitajan kanssa. Toimintamuotoina ovat olleet ennalta ehkäisevä toiminta suoraan oppilaille ja tiedottaminen vahingollisten aineiden käytön seuraamuksista.

4. TUTKIMUS - KYSELY

Toimikunta päätti suorittaa kyselytutkimuksen strategian laatimista varten. Kyselyt tehtiin valtuutetuille (4 palautusta), Simon yläasteelle ja lukioon, asiaan liittyville järjestöille (kyläyhteisöt ja liikuntaseurat), nuorisoneuvostolle ja toimikunnan jäsenille. Toimikunnan jäsenet ja valtuutetut tekivät myös SWOT - tehtävän. Koulussa pidettiin aamunavaus, jossa kerrottiin toimikunnan tehtävästä valmistaa kehittämissstrategia vapaa-aikatoimelle. Toimikunnan toisessa kokouksessa käsiteltiin vastauksia ja päätettiin edelleen toimenpiteistä eli SWOT-analyysissä miten Simon kunnan vahvuuksia vahvistetaan, heikkouksia poistetaan, mahdollisuuksia hyödynnetään ja uhkia torjutaan

4.1 SWOT-analyysi

Simon kunnan Vapaa-aikatoimen swot- analyysi:

VAHVUUDET

- Tuttu toimintaympäristö
- Ympäristön monipuolisuus
- Seudullinen vahvuus (lähialueelta löytyy monipuolisia harrastusmahdollisuuksia)
- Kokenutta henkilöstöä eri sektoreilla
- Monet perusasiat kunnossa
- Maksuttomat harrastustilat
- Nuorisoneuvosto,
- Nuorten Työpajatoiminta, yökahvilatoiminta

HEIKKOUEDET

- Resurssien puute (ohjaajat, raha, osallistujat, sisäliikuntapaikat, henkilökunnan puute, työpaikat, yleensä harrastusmahdollisuuksien puute)
- Saavutettavuus - etäisyydet pitkät
- Yhteistyön puute kaikkiaan
- Nykyajan elämänmeno, yleinen liikunnan väheneminen (koulu, vapaa-aika)
- Vanheneminen, nuorten poismuutto

MAHDOLLISUUDET

- Pienessä kunnassa ongelmat tiedetään, moniammatillinen yhteistyö "helppoa".
- Monipuolinen luonto
- Kunnan tuki järjestöille
- 3.sektori
- Seutuyhteistyö
- Tiedonvälityksen lisääminen (kansalaisfoorumi – internet..)
- Idearikkaita persoonia

UHKAT

- Lama – resurssipula pahenee kuntatalouden uusi alamäki
- Muutoshaluttomuus ja urautuminen
- Syrjäytymisriski,
- Ongelmien kasvu (alkoholi yms.)
- Vapaaehtoistoimijat loppuvat
- Vapaa-aikatoimen henkilökunnan väheneminen(hallintoon, aika ei riitä kentälle)

Lapsi- ja nuorisopoliittisen strategian - SWOT- analyysi on tehty 2003 - 2005 ja on osaltaan pohjana vapaa-aikatoimen kehittämissuunnitelmalle. Seurataan, onko tilanne muuttunut. SWOT on molemmissa pääpiirteittäin samankaltainen. Huomioitavaa on, että kummankin SWOT- kaavion osassa *vahvuudet* on nostettu esiin kokenut henkilökunta ja pitkä työkokemus. Kuitenkin kuraattori/ sosiaalityöntekijä on vaihtunut usein ja samoin vapaa-aikasihteri, jolloin toimintatavat ja yhteistyökuviot ovat muuttuneet.

Erittäin tärkeää on vahvuuksien vahvistaminen ja keskittyminen heikkouksien poistamiseen (= parantamis-alueiden kehittämiseen Lapsi- ja nuorisopoliittisen strategian SWOT)). Mahdollisuuksien hyödyntäminen kummassakin SWOT tehtävässä on samantyylinen ja varmaan yhteispalaverit kasvattavat yhteistyötä. Painopistealueiden valinta sekä suurimmat ongelmakentät ovat osittain ratkaistavissa lasten ja nuorten kohdalla.

4.2 Nuorten vastauksia

Kyselyissä kysyttiin nuorten harrastuksista ja mitä he haluaisivat harrastaa, tilojen ja ohjaajien tarpeesta, vapaa-aikatoimen merkityksestä, vapaaehtoisten työntekijöiden riittävydestä ja ennalta ehkäisevästä toiminnasta. Lisäksi he saivat esittää toivomuksia vapaa-aikatoimelle. (Kysely Liite 1)

Kysymykset olivat koululaisille hieman yksinkertaisemmassa muodossa, kuin valtuutetuille ja yhdistyksille. Vastauksia saatiin hyvin ja seuraavassa tärkeimpiä kohtia vastauksista:

Harrastukset:

- kuntoilu ulkona ja sisätiloissa
- tietokone/internet
- television katselu
- kavereiden kanssa seurustelu
- mopoilu(moottorit kiinnostivat)

Halutaan harrastaa:

- luovat alat, näyttämötaide ja erilaiset tanssit
- eri palloilulajit
- jooga
- jotain liikuntaa

Tilat ja ohjaajat:

- nuorisotiloja sekä tarpeeksi että liian vähän
- kulttuuritiloja tarpeeksi
- liikuntatiloja liian vähän
- ohjaajien puutetta jonkin verran, toisaalta ei kaivattukaan

Vapaa-aikatoimen palvelut:

- hieman yli puolet koululaisista oli tyytyväinen palveluihin

Toiveet:

- toivottiin monipuolisempaa toimintaa (liikunta)
- puolet vastaajista kaipasi lisätoimintaa(kesä, talvi, loma-ajat)
- keskiviikko tai tiistai/torstai klo.16 – 20 sopivin aika järjestää vapaa-aikatoimintaa (Lapin läänihallitus toivoo nuorisotilojen olevan avoinna myös lauantaisin)
- nuorisotilat auki useammin viikossa
- välineistö monipuolisemmaksi
- matkoja, retkiä ja tapahtumia enemmän
- sivukylille enemmän toimintaa ja välineitä sekä mahdollisesti kuljetusta nuorisotiloihin

4.3 Aikuisväestön vastauksia

Järjestöjen, valtuutettujen ja toimikunnan vastauksia kyselyyn

(Kysely liitteenä 2)

Harrastukset:

- liikunta/ulkoilu eri muodoissa
- käsityöt
- järjestötoiminta/kunnallispoliittikka

Halutaan harrastaa:

- uinti
- tanssi
- rullaluistelu

Vapaa-aikatoimen palvelut:

- ei olla kovin tyytyväisiä
- sivukylillä ei tarpeeksi toimintaa
- nuorille ei tarpeeksi tarjontaa, liikuntaa kyllä
- kulttuuritoiminta osittain vähäistä

Asuinpaikan valinta:

- vapaa-aikatoimen palvelut vaikuttavat asuinpaikan valintaa: hyvillä palveluilla merkittävä osuus, osalle jopa erittäin merkittävä
- kaukana asuvilla ei niinkään merkitystä

Mahdolliset kuntaliitokset:

- palvelut vähenevät tai ei muutosta
- mahdollistaisi uusia toimia/tapahtumia

Seutuyhteistyö:

- yhteistyön lisääminen tärkeää
- yhteisiä tapahtumia, joihin kuljetus
- tiedotus
- ammattitaitoisia henkilöitä monipuolistamaan toimintoja

Yhteistyö:

- vapaa-aikatoimen ja koulutoimen lisätä yhteistyötä
- vahvistaa kaikilla sektoreilla (kunnan sisällä, 3. sektori)
- metsästysseuratoiminta ja luonnossa liikkuminen tutuksi nuorille

Ennalta ehkäisevä toiminta:

- kaikki vastaajat ovat ennalta ehkäisevän toiminnan kannalla nuorisoon liittyvissä asioissa (yhdenmukainen sekä nuoriso- että liikuntalain kanssa)

Yhdistykset:

- ei tarpeeksi vapaaehtoisia toimijoita, tarvitaan lisää
- ohjaajakoulutukseen kiinnostusta (vertaisohjaajat eri kylille)

Tahot, jotka parhaiten vie eteenpäin nuoriso-, liikunta- ja kulttuuriasioita:

- vapaa-aikatoimi, urheiluseurat, eri yhdistykset, koulut, kansalaisopistot (samat myös järjestävät)

Toiveet:

- monipuolisuus toiminnoista puuttuu
- yhteiset koko perheen/ kuntalaisten tapahtumat
- metsästysseuratoiminta ja luonnossa liikkuminen tutuksi nuorille
- henkilökuntaa lisää sekä nuoriso- että liikuntatoimeen
- hankkeet tukemaan vapaa-aikatoimea (rahoitus osin muualta)
- vanhempien vastuu nuorista

Sana on vapaa:

- resurssipula, henkilöstön vähyys niin vapaa-aikatoimessa kuin eri järjestöilläkin
- vanhemmat mukaan nuorisotyöhön, yökahvilatoimintaan valvojiksi
- monipuolisia tapahtumia eri sektoreilta
- kuljetukset sivukyliltä tapahtumiin
- vetäjien rooli korostuu (ulkopuolisten)
- paikalliset voimavarat kulutettu vähiin
- uusi liikuntasali monipuolistamaan harrastuksia

4.4 Yhteydenotot - aloitteet

Strategian valmistelussa pyydettiin lehtien kautta aloitteita ja esityksiä vapaa-aikatoimelle. Seuraavia toiveita esitettiin ja osa toiveista on jo osin toteutettukin:

Toiveet:

- latuhöylä(toimitettu) ja kuntopolku nuotiopaikkoineen Sankalan alueelle
- budolajeille harrastuspaikka
- lennokin lennättämispaikka Maksniemeen
- koirapuisto
- nuorisotilojen käyttö alle 13-vuotiaille (1-6 luokkalaisia 273 nuorta v.2007)
- yhteisiä tapahtumia kaikenikäisille
- yhteinen koulujen ja päiväkotien hiihtopäivä ennen Simossa Sivakoiden merilatuhiihtoa
- kylille lisää uusia toimijoita
- järjestyksenvälvojen koulutusta (vaaditaan kortillisia valvoja esim. iltamiin)
- ohjattuja retkiä esim. Martimoaapa
- liikuntapaikkojen kunnossapito tehokkaammaksi
- ympärivuotinen toiminta nuorille
- yhteistyö metsästyseurojen ja kalastusjärjestöjen kanssa- luontotuntemus

Syrjäytymisen ehkäisemisen kohderyhmänä ovat useimmiten ne nuoret, joilla ei ole koulutusta tai työtä. Huomiota kannattaa kiinnittää Nuorisolain mukaisesti nuoriin, alle 29-vuotiaisiin. He voivat olla toisaalta perheellisiä nuoria tai vasta Simoon muuttaneita yksinäisiä tai pariskuntia ja ns. toisen asteen (kalakoulun) oppilaita. Lyhyen aikataulun vuoksi ei ehditty tehdä yhteenvetoa simolaisten alle 29-vuotiaiden aikuisten nykytilanteesta ja mahdollisista ongelmista (keskustelu sos.toimi).

”Panostusta nuoriin - se ei mene koskaan hukkaan, silloin haetaan eväät myöhempään elämään. Aikuiset niinkin osaavat ja pystyvät hakemaan harrastuksensa vähän vaikeamman takaa”

5. KEHITTÄMISEHDOTUKSIA SEKTOREITTAIN

Toimikunnan tehtävänä oli laatia strategia vuosille 2009 - 2013, jota varten siis laadittiin SWOT- analyysi ja tehtiin kyselyjä simolaisille. Saatujen vastausten ja voimassa olevien lakien mukaisesti kehittämistä kaivataan nykytilasta. Toimintojen kehittäminen/kasvattaminen ei onnistu ilman henkilökunnan lisäämistä.

Vapaa-aikalautakunnan rooli ja tehtävä on merkittävä jakautuen liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimeen sekä raittiustyöhön. Lakien muutos sekä liikunta- ja nuorisolaissa että raittiustyössä ohjaa toimintaa ennaltaehkäiseviin toimiin. Tämä muuttaa "perinteisiä" toimintamalleja huomattavasti ja työntekijöiden ammatillinen vaatimustaso korostuu. Yhteistyön tarve kasvaa eri hallintokuntien toimijoiden ja 3.sektorin kanssa. Yhteistyötä on tehty hyvällä menestyksellä ja nyt on valmistumassa päivitys Lapsi- ja nuorisopoliittisesta strategiasta, joka osaltaan liittyy tiiviisti vapaa-aikasektoriin. Lapsi- ja nuorisopoliittisessa strategiassa tavoitteet ja aiemmat konkreettiset kehittämistoimenpiteet ovat samankaltaisia. Edellä oleva strategia koskee alle 25-vuotiaita eli kohderyhmä on pääosin sama.

5.1 Liikuntasektorin painopistealueet

Perinteisestä urheilumaailmasta on liikunnan, ulkoilun ja vapaa-ajan kautta tultu terveyttä edistävään liikuntakulttuuriin, joka korostuu liikuntalaissa. Lain tarkoituksena on muun muassa edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Suppeasta toimialakäsityksestä siirrytään siis laaja-alaiseen hyvinvointipolitiikan edistämiseen. Julkisella viranomaisella on koordinaatiovastuu esimerkiksi liikunnallisesti passiivisesta väestöosasta, koska se on kansantaloudellisesti kannattavaa.

Lakiluonnoksen tarkoituksena mainittu väestön hyvinvoinnin ja terveyden lisäämistavoite vaatii sekä uusia voimavaroja että selkeitä paikallistason kehittämishankkeita. Kunnan järjestämänä KKI ja TYKY (työkyvyn ylläpitäminen) toiminnot täyttävät ohjeita, mutta vain murto-osa kuntalaisista saadaan mukaan.

5.2 Nuorisotoiminnan painopistealueet

Nuoriso- ja liikuntalaki ohjaavat molemmat ennaltaehkäiseviin toimintoihin. Kehittämisen painopistealueina ovat syrjäytymisen ehkäisy ja terveelliset elämäntavat ja nuorison yhteisöllisyyden tukeminen. Terveyttä edistävän työryhmän tulee jatkaa edelleen nuorille tiedottamista kouluissa.

SWOT - analyysissä esiin tulleet resurssipula ja lama huolestuttavat kuntalaisia, mutta kuitenkin kyselyihin vastanneista suuri osa haluaa monipuolista ja vahvistaa yleisiä harrastusmahdollisuuksia.

5.3 Kulttuuri

Saatujen vastausten perusteella tulee huomioida nuorten kiinnostumisen kohteet erilaisista tansseista ja näyttämötaiteista sekä mahdollisuuksien mukaan elokuva-asioista kerhotoimintana (elokuvan ja lyhyt filmien teko). Kivalojen seutuopisto tarjoaa osaltaan monipuolisia palveluja.

SWOT - analyysin mukaan monipuolista henkilöstöä löytyy kunnasta. Seudullinen kulttuurityö on mahdollisuus etenkin kulttuurin vastaanottamisessa (ammattiteatteri, elokuvat, tapahtumat).

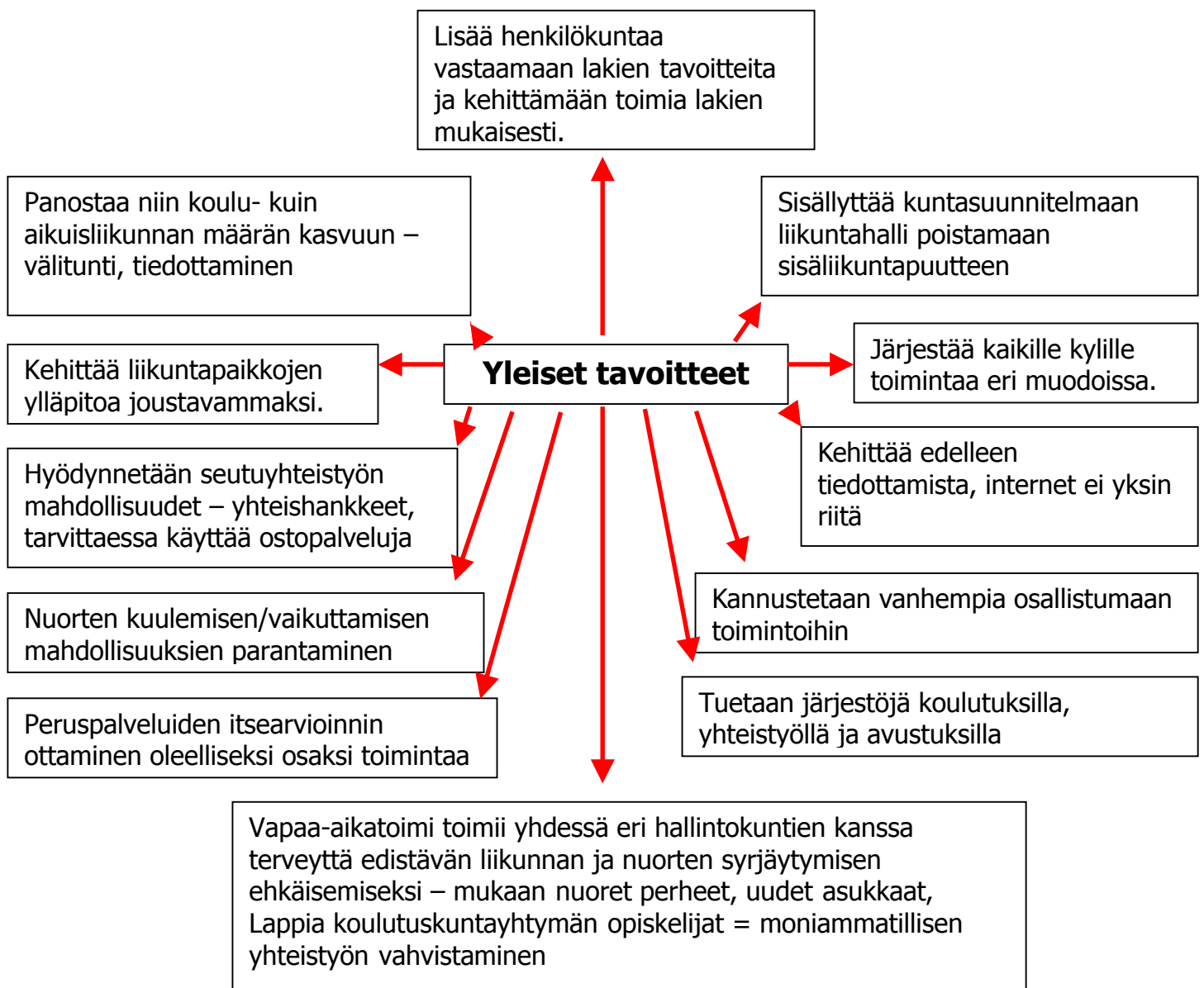
Uudistuneet Simon kunnan sivut palvelevat kuntalaisia, mutta yhteisöjen/järjestöjen tulee itse ilmoittaa järjestämistään tapahtumista kunnan vapaa-aikatoimistoon. Tapahtumat näkyvät aikajärjestyksessä www.simo.fi etusivun oikeassa alalaidassa.

5.4 Raittiustyö

Raittiustyölain mukaan kunnissa tulee olla toimielin, joka vastaa raittiustyön toimeenpanosta, edistämisestä sekä alkoholiolojen seuraamisesta. Toimielimen on tehtävä yhteistyötä erityisesti sosiaali-, terveys-, ja sivistystoimen kanssa. Raittiustyöasetus täsmentää, että yhteistyötä on tehtävä myös yhteisöjen kanssa. Raittiustyölaki velvoittaa kuntia seuraamaan alkoholiolojen kehittymistä. (Raittiuslaki 828/1982).

5.5 Yleisiä tavoitteita

Seuraavassa on koottu yhteen asioita, joita on saatu vastauksista, palautteista ja toimikunnan kokouksista:

5.6 Kehittämistoimenpiteitä

- *Kehitetään terveyttä edistävän työryhmän toimia konkreettisiksi; esim. kuntokortit tai vastaavat (KKI-toiminta) ja oman terveyden lisäksi pieniä ”porkkanoita”. Lisäksi kunto-ohjeita (lääkäri/terveydenhoitaja) lääkkeiden käytön sijaan tai niiden vähentämiseksi kohti terveempää elämäntapaa. Henkilökohtainen neuvonta on tehokkaampi terveyden edistäjä kuin lehtiutiset.*
- *Hankitaan kuntosalilaitteita myös sivukylien kouluille. Ne eivät ole kalliita eikä niiden tarvitse olla viimeisen huudon mukaisia mutta erilaisia, jotta useampi henkilö voi olla yhtä aikaa (huomioitava myös muut tilat esim. Pömiö, Metsäpirtti)*
- *Liikuntahallin esittäminen kuntasuunnitelmaan, mikäli sisäliikuntatarpeiden määrä kasvaa edelleen ja jos sisätilojen (vuoro) järjestelyt eivät poista ongelmia.*
- *Säännölliset aukioloajat nuorisotiloille.*
- *Hankkeiden kautta toteutettu työ ei luo jatkuvuutta.*
- *Palkataan lisää henkilökuntaa vapaa-aikatoimeen.*
- *Terveyttä edistävä työryhmä yhteistyössä panostaa kuntalaisten omaehtoiseen liikuntaan.*
- *Lisätään internettietoutta ja valistusta.*
- *Tiedottaminen eri harrastusmahdollisuuksista; koulujen ilmoitustaulut, nuorille nuorisoneuvoston kautta, Simon kunnan kotisivut, Simolainen lehti jne.*
- *Monipuolista leiri- ja retkitoimintaa tulee lisätä.*
- *Yökahvilatoiminta säännölliseksi toiminnaksi – vapaaehtoisia tarvitaan.*

- *Laaditaan uusille asukkaille tietopaketti kirjallisena sekä nettiversioina.*
- *Pienessä kunnassa moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen etenkin nuorisotyön osalta.*
- *Päihdestrategiaa voidaan toteuttaa kolmella tasolla: ennaltaehkäisevä päihdetyö, varhainen tunnistaminen ja puheeksi otto sekä päihdepalvelut ja hoito. Päihdestrategiasta keskustellaan terveyden edistämisen työryhmän kanssa ja sen toteutumiseksi tarvitaan laajasti kaikkia kunnassa toimivia yhteistyökumppaneita.*
- *Kehitetään peruspalveluiden itsearviointia koulutuksella kunnan sisällä.*
- *Nuorisotilojen palveluja tarjotaan alle 13-vuotiaille, nykyisin yläasteikäisille.*
- *Liikuntapaikkojen kunnossapito (lautakuntien pj:t, virkamiehet ja kunnossapitotiimi palaveri)*
- *Kannustetaan nuoria luoviin aloihin; kyselyssä nuoria kiinnosti eri alat ja vapaa-aikatoimi yhdessä nuorisoneuvoston kanssa tekee ehdotuksia Kivalojen seutuopistolle mahdollisista kursseista/produktioista hyvissä ajoin. Samalla tiedustellaan sopivia vetäjiä ja ehdotetaan heitä (simolaisiakin löytyy).*
- *Leikkikenttien kunnostaminen.*
- *Lisää erilaista toimintaa ja kalustoa sekä kuljetuksia nuorisotiloille sivukyliltä.*
- *Seutuyhteistyö; järjestetään yhteinen palaveri lähikuntien vapaa-aikatoimien kanssa. Kartoitetaan mitkä ovat lähitulevaisuuden näkymät alueella ja miten parannusta saadaan esim. kulttuuritiimin, nuorisotyön ja liikunnan kehittämisen saralla. Voiko Simossa seudullisuudesta saada hyötyä vapaa-ajan palveluihin.*
- *Koulujen välitunti- ja pihaliikunnan edistämiseksi lisää virikkeitä: koripallo, palloseinä, keinut, pihamaalaukset jne. Otetaan koululaiset mukaan suunnittelemaan ja osallistumaan toimintojen kehittämiseen*

pihasuunnitelmien teossa. Lisäksi tehdään välineiden kuntotarkastukset säännöllisesti.

- *Lääninhallituksen toive on, että nuorisotilat ovat auki lauantaisin. Nuorisolain vaatimukset ovat kovat, joten nuoriin tulee panostaa. Henkilöstön palkkausta tulee miettiä tarkoin, sillä työllistämisvaroin palkattu ei luo jatkuvuutta eikä monilla ole lainkaan valmiutta työskennellä lasten ja nuorten parissa. Mahdollisten hankkeiden kautta toteutettu työ ei myöskään luo jatkuvuutta.*

Edellä esimerkkejä toimista, joilla toivotaan Simon kunnan vapaa-aikatoimintaa kehitettävän. Pienin askelin edeten on mahdollista päästä tavoitteisiin.

Kuntasuunnitelmaan tulee laittaa perustelut aikatauluineen lisähenkilöstön palkkaamiseksi vapaa-aikatoimeen. Kokouksessa 26.5.2009 todettiin, että yhteistyössä eri vapaa-ajan toimijoiden kanssa on saatu paljon tehtyä ja yhteistyötä tullaan edelleen jatkamaan.

Vapaa-aikatoimen tilanne on tällä hetkellä kohtalainen, koska oppisopimusopiskelija ja Nuorten Työpajan henkilökunta ja työpajalaiset ovat voineet auttaa monissa toimissa. Strategian mukaisen kehittämistyön edellytyksenä on kuitenkin lisähenkilön palkkaaminen mahdollisimman nopeasti, jotta säännöllinen kehitystyö voidaan aloittaa ja tarjota kuntalaisille kuuluvat vapaa-aikasektorin peruspalvelut. Vapaa-aikasihteeri yhdessä palkatun henkilön kanssa suunnittelee toimintastrategian, jossa määritellään säännölliset kunnan tarjoamat palvelut ja yhteistyön muiden toimijoiden kanssa.

Suositus: Toimikunta suosittaa päättäjille ja asioista kiinnostuneille tutustumista Matti Vanhasen II hallituksen Lapsi – ja Nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2007 – 2009, Opetusministeriön julkaisuja, löytyy vapaa-aikatoimistosta.

”Tulevaisuus velvoittaa, tämä päivä ratkaisee”

6. VAPAA-AIKATOIMEN STRATEGIA 2009 – 2013

Simon kunnan visio:

” Simo on taloudellisesti ja tehokkaasti tasapuolisesti kaikille kuntalaisille laadukkaita palveluja tuottava, viihtyisän asumisen ja vireän yrittämisen kunta”.

Toiminta – ajatus:

”Strategia on pitkän tähtäimen päämäärien ja tavoitteiden määrittely ja toimintatapojen valinta”.

Vapaa-aikatoimi tarjoaa kuntalaisille monipuolisia ennalta ehkäiseviä ja kehittäviä vapaa-aikapalveluja kannustaen terveelliseen ja osallistuvaan elämäntapaan.

Tavoitteena on saada Simon kunnan vapaa-aikatoimi lisäämään ennaltaehkäiseviä toimintatapoja. Toiminta vaatii henkilökunnan lisäystä tavoitteisiin pääsemiseksi mutta myös omaehtoisen toiminnan edellytyksien parantamista.

Simossa on varsin hyvät perusliikuntamahdollisuudet ja vapaa-ajantoimintaan sopivia tiloja, unohtamatta monipuolista luontoa ja ympäristöä monine mahdollisuuksineen.

Vapaa-aikatoiminnot ovat usein yhteistyössä kunnan ja järjestöjen kanssa suoritettuja toimintoja. Tämän yhteistyön tulee jatkua ja sitä tulee kehittää. Tällöin saadaan enemmän osallistujia ja samalla henkilöstön kuormitus järjestävillä tahoilla pienenee.

Vapaa-aikatoiminta tapahtuu useimmiten virastoajan ulkopuolella iltaisin, viikonloppuisin ja loma-aikoina. Tämä on vapaa-aikahenkilöstön tehtävien kannalta epäsopiva aika.

Hallinnolliset työt vievät paljon aikaa, joten useinkaan ei pystytä tarjoamaan kuntalaisille heidän haluamiaan palveluja. Toiminnan vaativuuden huomioon ottaen kehittämistä ja peruspalveluiden tarjoamista ei voida lähitulevaisuuden mukaisilla resursseilla toteuttaa kuntalaisille tasapuolisesti. Terveyttä edistävä

liikunta, lähiliikuntapaikkojen kunto ja varustus sekä nuorten toimintojen kehittäminen tasapuolisesti on asetettu painopistealueiksi.

7. TOIMINNAN ARVIOINTI JA UUELLEEN SUUNTAAMINEN

Henkilöstö ja vapaa-ajanlautakunta suorittavat itsearviointia toiminnoistaan ja strategiasta joko vuosittain tai joka toinen vuosi sekä seuraavat miten tavoitteisiin on päästy yhdessä kunnanvaltuuston kanssa.

Kuntasuunnitelmiin tulee ajoissa laittaa sekä henkilöstön että liikuntapaikkojen tarpeet. Mahdollisten uusien lainmuutosten tullessa voimaan, vapaa-aikatoimen strategia on muutettava vastaamaan annettuja lakeja.

Eduskunnan hallintovaliokunta on korostanut kuntien tuottamien peruspalveluiden arviointijärjestelmän ja – kriteeristön kehittämistä. Kunnan itsearviointi on peruspalveluiden arvioinnin ydin, jota lääninhallitusten suorittama arviointi hyödyntää (HaVM 8/2000).

Uuden strategian valmistelu on aloitettava hyvissä ajoin ennen vanhan päättymistä.

8. YHTEENVETO

Vapaa-aikatoimen tavoitteena on tuottaa tasapuolisesti kuntalaisille peruspalveluja. Nykytilanteessa palveluja ei voida antaa voimassa olevien lakien suositusten mukaisesti. Vapaa-aikatoimen laajuudesta johtuen aikaa menee paljon hallinnolliseen työhön. Yhteiset vapaa-ajan toiminnot tapahtuvat pääsääntöisesti vapaa-ajalla iltaisin ja viikonloppuisin, niin osallistumismahdollisuudet ovat minimissä ja lomien aikana toiminta vähenee entisestään. Nykyhenkilöstön mahdollisuus palvelujen tuottamisessa ovat vaikeita valintoja oman työn ja vapaa-ajan suhteen. Kolmannen sektorin merkitys on huomattava vapaa-aikapalvelujen tuottamisessa.

Muiden vapaa-aikapalveluja järjestävien tahojen merkitys on huomattava vapaa-aikapalvelujen tuottamisessa. Kehittämisen esteeksi on todettu pula vetäjistä ja lisäksi on toivottu ulkopuolista apua toimintojen tuottamiseen pääasiassa kunnan vapaa-aikatoimesta.

Koulun merkitys nuoriso- ja liikuntatoimessa on huomattava, sillä osa nuorista on sitä kautta tavoitettavissa. Simossa tilanne on hyvä, koska kaikki yläasteikäiset käyvät samaa koulua. Nuoren tavoitettavuus määrättyssä ikävaiheessa on mahdollisuus, jota pitää käyttää hyväksi luotaessa ohjeita parempaan elämään. Lähitulevaisuudessa moniammatillisen yhteistyön toteuttaminen erityisesti nuoriso-, opetus- ja sosiaalitoimen kanssa kannattaa laittaa opetussuunnitelmaan.

Ennaltaehkäisevä nuorisotyö ja terveyttä edistävä liikunta tulevat aina yhteiskunnalle halvemmiksi kuin korjaavat toimenpiteet. Yhteistyötä tehdään edelleen nuorten, nuoriso- ja liikuntayhdistysten sekä muiden nuorisotyötä tekevien yhteisöjen kanssa, unohtamatta seudullisesti toteutettavaa yhteistyötä. Avustetaan aikuisten ja nuorten kouluttautumisessa vertaisohjaajiksi eri kylille ja tuetaan järjestöjä tasapuolisesti vuosivastuksilla tavoitteiden toteuttamiseksi.

Kehittämissuunnitelman mukaiset tarpeet ovat tulleet kuntalaisilta joko suoraan tai välillisesti ja kehittämistyössä on huomioitu vapaa-aikatoimea koskevat lakiasiat.

Vapaa-ajan toiminta on usein omaehtoista toimintaa, jota tulee kannustaa. Myös ohjatulle, virikkeelliselle toiminnalle on tarvetta. Siinä on kunnan vapaa-aikatoimelle haastetta tulevinakin vuosina.

Liite 1**Vapaa-aikatoimen kehittämissuunnitelma – kysymyksiä**

Vapaa-aika: Vapaa-aika on jokaisen omaa aikaa, jolloin voi itse päättää, mitä haluaa tehdä. Vapaa-ajalla koulun ja työn vastapainoksi on mukavaa tehdä sitä mistä pitää ja missä virkistäytyy ja rentoutuu.

1. Mitä harrastat vapaa-aikanasi? Laita tärkeysjärjestyksessä.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

2. Mitä haluaisit harrastaa?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

3. Onko nuorisotiloja tarpeeksi?

Kyllä___ ei ___

4. Onko liikuntapaikkoja tarpeeksi?

Kyllä___ ei ___

5. Onko kulttuurin tuottamiseen/vastaanottamiseen tarvittavia paikkoja tarpeeksi?

Kyllä___ ei ___

6. Puuttuuko ohjaajia liikunnasta/ nuorisotoimesta/kulttuurista?

Kyllä___ ei ___

7. Minkä ikäisten kanssa haluat harrastaa samassa ryhmässä?

_____

8. Minkä ikäinen olet itse? _____ vuotta

9. Oletko tyytyväinen Simon kunnan järjestämään vapaa-aikatoimintaan ja miten toivoisit alaa kehitettävän? Kyllä___ en ole___

---

10. Jos haluat lisää kulttuuritoimintaa kunnan vapaa-aikatarjontaan, mitä kulttuurialaa haluaisit harrastaa? Mikä tarkempi alue kiinnostaa? (Esim. musiikki: bändiopetus, kuvataide: manga, tanssi: baletti, elokuvataide: elokuvakerho yms.) Jos et keksi, mikä tarkempi alue kiinnostaa, valitse pelkkä kulttuuriala.

Teatteri, näyttämötyö
 Musiikki
 Kuvataide
 Kirjallisuus
 Tanssi
 Elokvataide

---

11. Asutko kaukana harrastusmahdollisuuksista? Kiinnostaako sinua etäharrastaminen, jos niin mikä alue kulttuuri- tai liikuntaharrastuksista?

---

12. Löytyykö tarpeeksi toimintaa vapaa-ajallesi?

kesällä k ___ ei ___
 talvella k ___ ei ___
 loma-aikoina k ___ ei ___

13. Mikä on paras aika järjestää?

Päivä

ma ___
 ti ___
 ke ___
 to ___
 pe ___
 la ___
 su ___

entä kellon aika? esim.

15 – 17 ___
 16 – 18 ___
 17 – 19 ___
 18 – 20 ___
 19 – 21 ___
 muu aika _____

14. Montako kertaa viikossa on sopiva määrä? _____ kertaa

15. Sana on vapaa – kirjoita toiveita vapaa-aikatoimelle

Liite 2

Vapaa-aikatoimen kehittämissuunnitelma – kysymyksiä

Vapaa-aika: Vapaa-aika on jokaisen omaa aikaa, jolloin voi itse päättää, mitä haluaa tehdä. Vapaa-ajalla koulun ja työn vastapainoksi on mukavaa tehdä sitä mistä pitää ja missä virkistyy ja rentoutuu.

1. Mitä harrastat vapaa-aikanasi? Laita tärkeysjärjestyksessä.	2. Mitä haluaisit harrastaa?
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5

3. Oletko tyytyväinen Simon kunnan järjestämään vapaa-aikatoimintaan
Kyllä____ en ole____ Miten toivoisit alaa kehitettävän?

4. Onko tarpeeksi vapaa-ajan harrastetoimintaa?	
nuorisolle	Kyllä____ ei____
liikunnassa	Kyllä____ ei____
kulttuurissa	Kyllä____ ei____

jos ei, niin mitä pitäisi tehdä?
----

5. Millainen merkitys vapaa-aikapalveluilla mielestäsi on asuinpaikan valinnassa?

Ei merkitystä lainkaan
Vain vähäinen merkitys
On merkitystä
Huomattava merkitys

6. Seutuyhteistyön vaikutus vapaa-ajan toimintoihin ?

Tuleeko lisätä seutuyhteistyötä? k____ ei____

Miten?

7. Miten arvioit mahdollisten kuntaliitosten vaikuttavan vapaa-ajantoimintaan?

8. Miten 3. sektori (erilaiset yhdistykset) voisi tukea paremmin vapaa-aikatoimeaa?

9. Onko yhdistyksissä riittävästi vapaaehtoisia työntekijöitä? K____ ei____

10. Pitäisikö kunnan sisällä lisätä yhteistyötä? a) nuorisotyössä b) liikunnassa c) kulttuuriasioissa? Ja kenen kanssa (esim. koulutoimi, sosiaali-terveystoimi, kansalaisopisto)

11. Pitääkö panostaa nuorisoon liittyvissä asioissa a) ennaltaehkäisevään toimintaan

vai riittääkö b) akuutti ja jälkihoito?

Sana vapaa – esittäkää kehittämissuhteita Simon vapaa-aikatoimen eri sektoreille

Kulttuuri

Liikunta

Nuoriso

Saa kirjoittaa ajatuksia kääntöpuolellekin.

Liite 3

Ennaltaehkäisevä nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoiminta

KUVAUS: Suomen vahvuutena on tarjota lapsille, nuorille ja perheille monipuolista toimintaa, josta vastaavat lukuisat lapsi-, nuoriso-, liikunta- ja kulttuurijärjestöt, seurakunnat, lastenkulttuurikeskukset sekä kuntien järjestämä vastaava toiminta ympäri maata. Näiden merkitys lasten ja nuorten harrastustoiminnan järjestäjinä on merkittävä. ***Virikkeellinen harrastaminen vahvistaa lasten ja nuorten itsetuntoa ja tukee identiteetin muodostumista sekä lasten ja nuorten erilaisia lahjoja.*** Tällöin harrastaminen toimii tehokkaana ongelmia ehkäisevänä toimintana. Harrastaminen on yhteisön jäseneksi kasvamista. Se tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden vaikuttaa suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin kautta itselleen tärkeiden tavoitteiden toteutumiseen.

Kunnat huolehtivat nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimen kokonaiskehittämisestä muun muassa järjestöjä tukemalla ja tarpeen vaatiessa näitä palveluja itse järjestämällä. Peruskoulutuksen ja kirjastopalvelujen tapaan nuorten kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut ovat matalan kynnyksen peruspalveluja.

Peruskouluissa oli 1990-luvun alussa 19 027 kerhoa, joihin osallistui noin 320 000 lasta. Lukuvuonna 1992–1993 toimi enää 9 209 kerhoa, joissa oli kerholaisia runsas 150 000. Vuoden 2004 alusta alkaen perusopetuslain (628/1998) mukaiseen aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuneiden oppilaiden lukumäärä on ollut viime vuosina lukuvuotta kohti noin 42 000, joka on alle puolet 1. ja 2. vuosiluokan oppilaista.

Harrastustoimintaa tulisi liittää mahdollisimman suuressa määrin koulupäivän sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteyteen, jotta harrastukset eivät veisi liikaa aikaa lasten päivistä ja aikaa jäisi enemmän perheen yhdessä oloon. Mahdollisuudet harrastamiseen ovat yhteydessä vanhempien kykyyn kannustaa ja tukea lasta, perheen taloudelliseen asemaan, paikkakunnan harrastustarjonnan monipuolisuuteen ja laatuun sekä tarjonnan riittävyyteen. Osa nuorista syrjäytyy esimerkiksi liikuntaharrastuksesta toiminnan muuttuessa usein viimeistään murrosikävaiheessa tavoitteellisemmaksi ja osallistumiskustannuksiltaan kalliimmaksi. Eduskunnan sivistysvaliokunnan tuottaman selvityksen mukaan 10 prosenttia lasten vanhemmista kokee aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut liian korkeiksi.

TAVOITE: Jokaiselle peruskouluikäiselle on tarjolla innostava ja kehittävä harrastus, joka vastaa kunkin kykyä ja taipumuksia sukupuoleen katsomatta. Huolehditaan kuntien toimivasta perusrakenteesta nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tukemiseksi ja järjestämiseksi. Kouluja hyödynnetään tehokkaasti harrastamisen paikkoina. Jokaisella 1. ja 2. vuosiluokan oppilaalla on

tosiasiallinen mahdollisuus osallistua koulupäivinä koulun järjestämään aamu- ja iltapäivätoimintaan. 3.–10.-luokkalaisilla on mahdollisuus osallistua kerhotoimintaan vähintään kerran viikossa.

TOIMENPIDE: Tuetaan ja kannustetaan kuntien pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelujen kehittämistä. Kuntia rohkaistaan kehittämään nuorille suunnattuja matalan kynnyksen ennaltaehkäiseviä harrastuspalveluja. Tuetaan alan tutkimus- ja kehittämistoimintaa ja eri toimijoiden verkostoitumista sekä edistetään hyvien käytäntöjen jakamista. Koululaisten kerhotoimintaa monipuolistetaan. Varmistetaan kaikille 1. ja 2. luokan oppilaille mahdollisuus saada aamu- ja iltapäivätoimintapaikka perheen maksukyvyistä riippumatta. Arvioidaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan laatua ja lainsäädännön toimivuutta vuoden 2008 aikana. Lisätään yhteistyötä kerhotoiminnan järjestämisessä opetus-, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimen sekä kunnassa toimivien lapsi-, nuoriso- ja liikuntajärjestöjen sekä yritysten ja seurakunnan kesken. Varmistetaan heikommassa taloudellisessa asemassa olevien lasten mahdollisuus osallistua kunnan järjestämään harrastustoimintaan.

Käynnistetään lasten ja nuorten harrastussetelin valmistelu tavoitteena parantaa kaikkien lasten ja nuorten mahdollisuutta monipuolisiin harrastuksiin. Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet taataan perheiden maksukyvyistä riippumatta. Lasten ja nuorten mahdollisuutta vaikuttaa harrastus- ja kerhotoiminnan sisältöihin edistetään lisäämällä järjestöjen ja koulujen tietoisuutta lasten ja nuorten oikeudesta, haluista ja kyvyistä vaikuttaa itseään koskeviin asioihin.

Nuorisotilat lähiyhteisönä

KUVAUS: Suomen kaikissa kunnissa on vähintään yksi nuorisotalo tai -tila, yhteensä niitä on maassamme 1100. Nuorisotilojen määrän riittävyttä ja palvelutasoa on arvioitu lääninhallitusten toimesta. Nuorisotiloja on todettu olevan määrällisesti riittävästi. Nuorisotilojen palvelutasoa on tarpeen kehittää pitkäjänteisesti, joten valtion talousarvioon on otettu vuosittainen määräraha nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaamiseen ja varusteiden modernisointiin.

Nuorisotilat ovat keskeisiä palvelupisteitä, jotka voivat tarjota toimintatilat muun muassa nuorisoyhdistyksille ja nuorten muille toimintaryhmille, nuorisokahvilatoiminnalle, nuorten tieto- ja neuvontapalveluille sekä erilaiselle lasten ja nuorten harrastustoiminnalle.

Nuorisotalojen toiminta perustuu nuorisolaissa (72/2006) määriteltyihin nuorisotyön tavoitteisiin eli nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaan aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen, nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemiseen sekä sukupolvien väliseen vuorovaikutukseen. Nuorisotalojen käyttäjinä ovat pääsääntöisesti 12 – 17-vuotiaat nuoret. Nuorisotalot toimivat parhaimmillaan matalan kynnyksen toimipaikkoina, joista nuoret saavat tarpeen mukaan henkilökohtaista tai yhteisöllistä tukea.

Nuorisotiloihin on tarpeen rakentaa niiden toiminnan henkeen sopivia demokratiajärjestelmiä, joiden kautta nuoret pääsevät vaikuttamaan nuoris- ja nuorisokulttuurilähtöisesti nuorisotaloja ja niiden toimintaa koskevaan ideointiin, suunnitteluun, päätöksentekoon, toteutukseen ja arviointiin.

TAVOITE: *Nuorisotilat ovat laadukas ja nuoret tavoittava kunnallinen nuorisotyön lähipalvelu.*

TOIMENPIDE: *Kiinnitetään huomiota nuorisotiloissa työskentelevien nuorisohjaajien määrään, koulutustasoon ja työsopimusten pituuteen.* Kehitetään kuntien hallinnonalojen välistä yhteistyötä kasvatusyhteisöjen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten saavuttamiseksi nuorisotalojen avulla. Kiinnitetään huomiota nuorisotilojen toiminnan laatuun erityisesti nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen näkökulmista, jolloin niiden asema nuorten harrastamista, verkottumista ja vaikuttamista mahdollistavana lähiyhteisönä vahvistuu. Otetaan huomioon nuorisotilojen asema kuntien hallinnonalojen yhteistyössä.

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten parantaminen

KUVAUS: Kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli lasten ja nuorten hyvinvoinnin rakentamisessa. Järjestöt muun muassa luovat lapsille ja nuorille harrastamisen ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä tarjoavat lapsille ja nuorille suunnattuja palveluja. Nuorten oma järjestäytyminen tapahtuu sekä rekisteröityjen yhdistysten että rekisteröimättömien vapaiden toimintaryhmien kautta. Paikallistasolla on tärkeää tunnistaa nuorten erilaiset toimintaryhmät ja mahdollistettava niille monipuolista tukea: rahallinen avustaminen ei yksin riitä, vaan esimerkiksi toimintatilat ja -välineet sekä erilainen ohjaus- ja neuvonta kunnan toiminnasta korostuvat.

TAVOITE: Parannetaan lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä.

Opetusministeriön julkaisu 2007:41:

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007 – 2011, Pääministeri Matti Vanhasen II hallitus